

Valfria ämnen inklusive målbeskrivningar för årskurser 4–6 inom svensk utbildning

Svenska nämnden för fostran och utbildning 13.06.2024 § 25

1567/12.00.01/2019

Beredare Planerare Jakob West, planerare Maria Viitasalo,
fornamn.efternamn@kirkkonummi.fi

Beslutsförslag Bildningsdirektör Eeva-Kaisa Ikonen

Svenska nämnden för fostran och utbildning beslutar godkänna valfria ämnen för årskurser 4–6, målbeskrivningar för respektive ämne, samt att en lokal precisering förs in i den lokala läroplanen kapitel 12.2 enligt bilagan.

Behandling

Beslut Svenska nämnden för fostran och utbildning beslutade enligt beslutsförslaget.

För kännedom

Redogörelse

Förklaring

Svenska nämnden för fostran och utbildning har i sitt möte den 24.10.2023 § 40 beslutat att undervisningen i valfria ämnen ökar med tre timmar och att undervisningen inleds i årskurs 4. Omfattningen av de valfria ämnena i årskurs 4–6 ska vara en årsveckotimme per läsår.

En arbetsgrupp bestående av lärare inom svensk grundläggande utbildning i Kyrkslätt har tagit fram ett förslag på hur de valfria ämnena kunde genomföras. Förslaget bygger på den modell som Kyrkslättts finska utbildning har använt de senaste åren och utgår från de mångsidiga kompetenser som beskrivs i läroplansgrunderna.

I läroplansgrunderna presenteras målet för valfria studier: "Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja." Vidare skrivs om utformandet av valfria ämnen: "Som valfritt ämne kan utbildningsanordnaren erbjuda fördjupade och tillämpade ämnen eller ämnesshelheter som består av flera läroämnen (...) Tillämpade valfria ämnen kan innehålla element från flera olika läroämnen eller från mångsidig kompetens." (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, kapitel 13.2)

Mångsidiga kompetenser som grund för valfria ämnen

I läroplansgrunderna finns angivet sju kompetenser som ska genomsyra undervisningen. Om de mångsidiga kompetenserna skrivs följande:

"Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera

påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens. Varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Hur kompetensen utvecklas beror på både de innehållsområden man behandlar och i synnerhet hur man arbetar och hur kommunikationen mellan eleven och omgivningen fungerar. Responsen som eleverna får samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

Det finns sju delområden inom mångsidig kompetens. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem står i samklang med den grundläggande utbildningens uppdrag och med beaktande av elevernas ålder att stödja utvecklingen som människa samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Särskilt viktigt är att eleverna uppmuntras att lära känna sig själva och sin personlighet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna. Målen har beaktats vid beskrivningen av mål och centralt innehåll för läroämnena. Sambandet mellan läroämnets mål och mångsidig kompetens framgår ur läroämnesbeskrivningarna." (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kapitel 3.3)

Valfria ämnen inklusive målbeskrivningar

De valfria ämnena inklusive målbeskrivningar skrivs in i den lokala läroplanen, medan de faktiska kurserna och deras innehåll utformas utifrån elevernas intresse och skolornas resurser. Kursernas innehåll beskrivs i skolornas läsårsplaner som godkänns av utbildningschef. Läroplansgrundernas kapitel 3.3 om mångsidiga kompetenser har utgjort grunden för respektive ämnes målbeskrivning.

Följande lokala precisering förs in i den lokala läroplanen:

Valfria ämnen

Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja. Målsättningen med de valfria ämnena är att främja ett ämnesövergripande samarbete.

Årskurser 4–6

Omfattningen av de valfria ämnena i årskurser 4–6 är en årsveckotimme per läsår.

Vid utformningen av valfria ämnen betonas i första hand ämnen som skapats genom ämnesövergripande samarbete. Målet med ämnen är att främja elevernas inläring genom tvärvetenskaplig undervisning.

Organisering av undervisningen

Här presenteras Kyrksläotts kommuns valfria ämnen och längre ner målbeskrivningar för respektive ämne. Utifrån de valfria ämnena erbjuder skolorna kurser som baserat på elevernas intresse och skolornas resurser. Kurserna, deras innehåll och målbeskrivningar baserat på bedömningskriterier beskrivs i skolornas läsårsplaner.

Valfria ämnen i årskurser 4–6

1. Förmåga att tänka och lära sig
2. Kulturell och kommunikativ kompetens
3. Vardagskompetens
4. Multilitteracitet
5. Digital kompetens
6. Arbetslivskompetens och entreprenörskap
7. Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Målbeskrivningar för valfria ämnen

1. Förmåga att tänka och lära sig

Mål:

- Eleverna lär sig att göra iakttagelser, söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer.
- Eleverna lär sig att iaktta hur de lär sig och utvecklar sina lärstrategier.
- Eleverna uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, att tro på sig själva och att samtidigt vara öppna för nya lösningar.
- Eleverna uppmuntras att våga ifrågasätta otydlig och motstridig information.
- Eleverna jobbar med undersökande och kreativa arbetssätt, i samarbete med varandra.

2. Kulturell och kommunikativ kompetens

Mål:

- Eleverna utvecklar sina sociala färdigheter och lär sig att uttrycka sig på ett mångsidigt och ansvarsfullt sätt i olika miljöer och situationer.
- Eleverna lär sig att känna till och uppskatta sin egen livsmiljö och dess kulturarv samt sina egna rötter, samt att möta främmande kulturer med respekt.
- Eleverna tränar på att tolka konst, kultur och kulturarv.

3. Vardagskompetens

Mål:

- Eleverna övar färdigheter som är viktiga i deras egen vardag och som bidrar till ökat välbefinnande i deras omgivning.
- Eleverna utvecklar sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor.
- Eleverna tränar på ansvarsfulla och hållbara livsstilsval och handlingsätt.

4. Multilitteracitet

Mål:

- Eleverna övar sig att tolka, producera och värdera olika slag av innehåll i olika medier och miljöer.
- Eleverna övar sig att förstå världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden.
- Eleven tränar på att organisera sitt arbete, välja lämpliga uttrycksformer och verktyg för varje situation, samt ge och ta emot respons och redigera sina verk.

5. Digital kompetens

Mål:

- Eleverna förstår principerna för hur digitala verktyg fungerar. De ges möjlighet att utveckla sina praktiska färdigheter inom IKT vid skapande av egna produkter.
- Eleverna lär sig använda digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt.
- Eleverna lär sig använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete.
- Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk.

6. Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Mål:

- Eleverna tränar på att arbeta självständigt och tillsammans med andra samt att agera systematiskt och långsiktigt.
- Eleven lär sig lämpligt beteende för arbetslivet
- Eleverna ges insikt i vilka rättigheter och skyldigheter arbetslivet erbjuder, samt vilka färdigheter som krävs.
- Eleven får färdigheter som främjar intresse och positiv attityd gentemot arbete och arbetsliv.
- Eleverna uppmuntras till företagsamhet, samt att aktivt ta initiativ och hitta kreativa lösningar.

7. Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Mål:

- Elevernas intresse för skolgemenskapens och samhällets frågor väcks.
- Elevernas färdigheter i deltagande och påverkan stärks.
- Eleverna uppmuntras att ta ansvar för att bygga en hållbar framtid och skydda miljön.
- Eleverna lär sig om påverkningsmöjligheter via olika medier.
- Eleverna lär sig färdigheter i planering, förhandling, förmedling och konfliktlösning samt kritisk granskning av frågor.
- Eleverna deltar i planeringen av kursens innehåll i samarbete med lärarna.

